

5. Vrăsmaș E. Consiliereașieducațiapărinților. București: Aramis, 2002. 176 p.
6. Ianachevici Mariana. Jumătate din copiii din internatele din Republica Moldova au căpătat o familie. În: https://www.unicef.org/moldova/ro/11941_20966.html (accesat: 15.10.2018).
7. Probleme psihologice ale familiei copillului cu dizabilități. În: <http://www.voinicel.md/index.php?pag=news&tid=725&rid=456&l=ro> (accesat: 04.10.2018).

ASPECTE PRIVIND IMPLICAREA SECTORULUI PRIVAT ÎN REFORMA SĂNĂTĂȚII

Ludmila Goma, dr. în șt. econ., conf. univ.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

ASPECTS OF THE PRIVATE SECTOR INVOLVEMENT IN THE HEALTH REFORM

The involvement of the private sector in the health reform, in the conditions that the medical system can not be sustained only by the state, is essential. This will lead to one increase of the competition's degree between doctors and to better control, optimized management of the medical services and their quality.

Actualitate. La ziua de azi Sistemul sănătății include o combinație de instituții medico-sanitare publice și private, cât și agenții și autorități publice implicate în prestarea, finanțarea, reglementarea și administrarea serviciilor de sănătate. Reformele implementate până în prezent au dus la îmbunătățiri semnificative, dar procesul de reformă este mai degrabă unul continuu, decât unul ad hoc. Conform Portalului guvernamental al datelor deschise (17.09.2017), în țară activează: - 244 Instituții medico-sanitare private acreditate, 7 neacreditate și încă 4 condiționat acreditate; - 16 laboratoare clinice; - 453 cabinete stomatologice.

Tabelul 1. Distribuția IMSP acreditate, conform anului de începere a activității

Anul	Numărul de instituții	Anul	Numărul de instituții
2002	1	2010	24
2003	1	2011	26

2004	5	2012	27
2005	2	2013	38
2006	4	2014	23
2007	11	2015	23
2008	8	2016	22
2009	15	2017	14

Numeroase servicii medicale sunt prestate de sectorul privat (în special prestatori de asistență medicală specializată de ambulator, laboratoare diagnostic, farmacii, și mai puțin frecvent, prestatori de asistență medicală primară și spitalicească).

Prestatorii de asistență medicală privată pot fi contractați de CNAM [4]

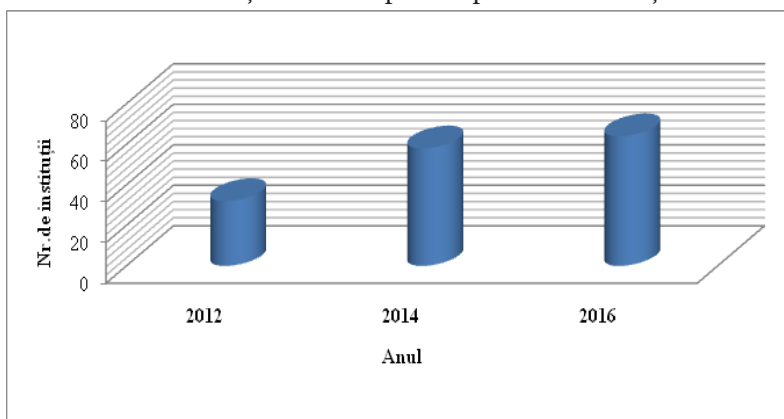

Figura 1. Numarul IMSP contractate de CNAM pe parcursul a 5 ani

Astfel, la moment sectorul medical privat din țară devine o opțiune pentru un șir de pacienți care solicită specialiști și servicii care nu pot fi găsite în instituțiile publice de sănătate, metode eficiente de tratament, garanția siguranței, standarde internaționale, servicii centrate pe pacient. Cu toate acestea, sectorului medical privat îi revine 3% din totalul serviciilor medicale prestate cetățenilor R. Moldova, pe când în țările Europene acestea au o proporție de 20-25%.

În contextul unui sector medical privat subdezvoltat și al unei legislații imperfecte în domeniu, la data de 11 noiembrie 2014 Ministerul Sănătății a inițiat o întâlnire cu reprezentanții mediului medical privat, pentru a

consolida sectorul și a stabili un dialog eficient între furnizorii privați de servicii medicale și autorități. În urma discuțiilor, 8 centre medicale private din Moldova au inițiat crearea unei asociații a furnizorilor privați de servicii medicale, cu scopul de a accelera dezvoltarea serviciilor medicale de calitate, competitive și accesibile pentru fiecare cetățean al Republicii Moldova. Pe data de 28 noiembrie 2014 Uniunea Instituțiilor Medico-Sanitare Private din Republica Moldova a fost înregistrată la Ministerul Justiției. Organizația și-a propus să devină o platformă care facilitează comunicarea dintre autorități și sectorul medical privat și public. Ministerul Sănătății a susținut fondarea asociației, deoarece acest fapt contribuie direct la dezvoltarea serviciilor medicale competitive. La scurt timp după înregistrare, pe 27 februarie 2015, UIMSP a devenit membră a prestigioasei Uniuni Europene a Spitalelor Private – European Union of Private Hospitals, confederație acreditată de Parlamentul European. Statutul de membru obținut de UIMSP este o reconfirmare a serviciilor de calitate oferite de medicina privată din Moldova, prestate conform celor mai înalte standarde internaționale [4].

Conform tabelului 1, observăm ca numărul IMSP, este în creștere din an în an, altele așteptându-și dreptul la activitate în timpul apropiat, și ne rămâne a stabili care este succesul, acestei ascensiuni din sectorul privat, care sunt atu-urile acestor instituții, prin ce se remarcă în sistemul de sănătate din țară, care sunt lacunele lui, dar și prognosticul de viitor.

Scopul cercetării analiza mediului organizațiilor medicale private și evidențierea unor argumentelor pentru implicarea sectorului privat în reformarea sănătății.

Material, metode. 2 chestionare statistice-unul adresat IMS private, al-tul pacienților acestor instituții (100 pacienți); Cercetarea selectivă: selecția totalității parțiale supusă studiului, astfel încât să fie reprezentativă pentru totalitatea integrală, s-a efectuat prin selecția mecanică (sistemică) Analiza SWOT.

Rezultate și discuții.

Factorii mediului intern al instituțiilor medicale private din țară:

1. Scopurile: de a acorda servicii medicale de înaltă calitate, după cele mai desăvârșite standarde; aplicarea echipamentelor medicale și a tehnicilor de ultimă generație - 38% din instituțiile intervievate, au răspuns că dispun de o invenție, un brevet; dovada că urmăresc scopul calității sunt

și colaborările cu instituțiile internaționale - 82% din intervievați; alt scop este de a avea cel mai performant personal medical-scop care este atins cu perfecționarea susținută de către instituție (57,1% din 80,7%-personal ce efectuează perfecționări la un anumit interval de timp),iar la general imaginea pozitivă și reputația constructivă, rămâne un scop atins de către toate instituțiile (76,9%-afirmă acest fapt,iar restul 23,1 % tind spre îmbunătățiri).

2. Structura organizației: interrelația logică a nivelurilor de conducere și a ramurilor funcționale, construită astfel încât să permită atingerea mai eficientă a scopurilor organizației [3].

Ținând cont de cel 2 concepții ce stau la baza structurii organizației: diviziunea specializată a muncii și sfera controlului, atunci acestea se respectă numai de cât - 88,4% din intervievați,au afirmat ca diviziunea muncii este un principiu ce stă la baza dirijării în instituția sa.

De asemenea structura organizației medicale private este afirmată și prin organigrama implementată, fără de care nu ar fi posibilă înființarea instituției. Fiecare organigramă reflectă o diviziune a muncii pe orizontală-separarea personalului în dependență de specialitate,fiecare răspunzând de activitatea sa, cât și o diviziune pe verticală,în care sunt incluși conducătorii instituției-de le cei de nivel superior(directorul general), mediu (șefii de departamente,contabil-șef), până la cel de nivel inferior.

3. Sarcinile instituției: 76,9% din instituțiile cercetate, au sarcina de a acorda servicii medicale unui număr mai mare de 1000 pacienți pe an; altă sarcină este cea de a face față concurenței apreciată ca fiind mare și foarte mare de către 96,1% din intervievați;de a motiva personalul medical, și de a-și menține o reputație bună în timp.

4. Tehnologia: Îndeplinirea sarcinilor include folosirea unei tehnologii concrete ca mijloace de prelucrare a materialului intrat în forma obținută la ieșire [3]. Pentru a acorda servicii medicale eficiente,instituțiile medico-sanitare private utilizează forțe de muncă înalt calificate (79%-din intervievați au apreciat suprem angajații săi), totodată pentru a spori eficacitatea serviciului acordat,se implică în perfecționări,echipamente și aparate performante, contracte clare cu furnizorii de materiale și medicamente (78% din intervievați au confirmat aceasta).

Totodată, efectuând chestionarea clienților IMSP din țară, în proporție de 63 % au răspuns că sunt satisfăcuți de către tehnica de lucru a instituției, și aceasta le sporește mulțumirea.

5. Oamenii:după cum am menționat anterior, o mare majoritate afirmă ca având în instituție personal calificat, perfecționat, 94,2% din intervievați au încredere în susținerea, ajutorul colegilor de breasla în vederea luării deciziilor asupra activităților pe care le practică, iar 92,3 % afirma că se mândresc cui colegii lor, și aceștia oferă instituției o imagine bună. De asemenea pacienții lor în procent de 92,3 vin repetat la necesitate pentru a accesa serviciilor lor modific.

Factorii mediului extern al instituțiilor medicale private din țară:

Organizația ca sistem deschis depinde de mediul extern în ceea ce privește asigurarea cu resurse, energie, cadre și chiar consumatori.

a. Factori cu acțiune directă:

1. Furnizorii de echipamente ,materiale - 78,75% din intervievați au apreciat că contractele cu furnizorii de medicamente,materiale și echipamente sunt precise și clare.

2. Consumatorii - 76,94% din instituțiile cercetate ,deservesc un număr mai mare de 1000 pacienți,care dau dovadă de o fidelitate înaltă.

3. Conurenții: În multe cazuri nu atât consumatorii, cât concurenții determină care rezultate ale activității pot fi vândute și ce preț poate fi cerut [3]. Pentru a depăși această concurență, strategiile preferate de către instituții sunt: cele de creștere-60%, de depășire a slăbiciunilor - 24%, și cele aplicate în condiții de risc - 14%.

4. Legile și organele statale: 55,6 % din intervievați au apreciat legislația cu privire la sistemul privat ca fiind una imperfectă,dându-i un calificativ minor.

b. Cu acțiune indirectă: starea economiei de criză din țară și factorii socioculturali, sunt în corelare directă cu activitatea instituției, astfel încât 68 % din cei 100 pacienți intervievați, apreciază prețurile serviciilor medicale din instituție ca fiind nesatisfăcătoare, și însăși instituțiile cercetate recunosc în proporție de 80,7% dispun de prețuri mari și medii.

Un alt factor cu acțiune indirectă a mediului extern, este progresul tehnico-științific, care motivează instituțiile să avanseze,și să fie actuale.

Evaluând Factorii cu influență directă și indirectă, prin analiza SWOT pot fi propuse strategii de dezvoltare a sistemului medical privat din țară.

Analiza SWOT:

Puncte tari:	c) Oportunități:
Forțele de muncă înalt calificate; Instituții acreditate și licențiate	Prezența parteneriatului public privat;

<p>Existența contractelor precise și clare cu furnizorii de echipamente și materiale; Instituții deschise către inovații și progres; Utilizarea tehnologiei informației ca instrument de marketing (web site); Informatizarea datelor medicale ; Existența unui sistem informațional integrat; Existența unui climat organizațional care favorizează munca în echipă; Grad mare de satisfacție a pacienților ; Disponibilități bănești,echipamente și materiale suficiente Infrastructură de acces către instituții dezvoltată; Promovare de succes; Capacitatea de a deservi conform graficului;</p>	<p>Prezența contractelor între IMSP și CNAM; Colaborarea cu alte instituții medicale, naționale, internaționale și schimbul de experiență; Pătrunderea pe o piață nouă sau încă neexploatăată; Adresabilitatea înaltă(mai mult de 1000 pacienți pe an);</p>
<p>b) Puncte slabe: Lipsa de finanțări nerambursabile, din alte surse cum ar fi cea europeană sau chiar națională; Fluctuația mare de personal (concedieri multiple, angajări numeroase); Lipsa de unui acces echitabil pentru toți clienții;</p>	<p>d) Amenințări: Concurența mare în domeniul de activitate; Legislația cu privire la sectorul privat imperfectă, în curs de schimbare; Schimbări în preferința clienților; Lipsa de facilități fiscale în cazul creării unui număr ridicat de locuri de muncă;</p>

Ca rezultat al analizei SWOT, poate fi selectată strategia de diversificare și dezvoltare a acestui sistem.

Concluzii. 1. Sistemul medical privat din țară este un sistem cu o vârstă

de 16 ani, a cărui continuitate se manifestă prin apariția anuală de noi instituții, atât în capitala țării, cât și la periferie.

2. Acest sistem se bucură de clienți numeroși și fideli, o imagine pozitivă pe piața serviciilor. medicale, apărut ca o noutate amplă și inovatoare, de un real ajutor sistemului de sănătate din țară când vine vorba de metode de diagnostic, tratament și specialiști ce nu se găsesc în sistemul public de sănătate. 3. Eficiența acestui sistem se datorează implementării la baza organizării instituțiilor sale a unei activități de management eficace, având în frunte o conducere vizionară, o echipă managerială puternică, instruită și perfecționată, forța de muncă bine motivată, o structură adecvată operațiunilor culturii organizaționale și mediului în care funcționează, echipă de lucru eficientă în toată organizația, reușind să mențină conflictele sub control, scopuri și strategii bine definite, o preocupare continuă pentru inovare și pentru o utilizare cât mai eficientă a noilor tehnologii, asociată cu capacitatea de a administra și a intensifica schimbarea, o cultură pozitivă a organizării care oferă o totalitate de valori ce pun accentul pe performanțe și calitate. 4. Implicarea sectorului privat în reforma sănătății, în condițiile în care sistemul medical nu mai poate fi susținut exclusiv de stat, este esențială. Barierele economice în accesarea asistenței medicale cu care se ciocnesc cetățenii moldoveni mai săraci reprezintă o inechitate semnificativă în cadrul sistemului. Rezultă ca implicarea sectorului privat poate fi numai complementară și nicidecum substituibilă.

Bibliografia

1. Domete S., Habicht J., Jowett M., Koller T., Vega J. Bariere și factori ce facilitează accesul la serviciile de sănătate în Republica Moldova, Copenhaga, Biroul Regional pentru Europa al OMS, 2012. 146 p.

2. Edwards N. Îmbunătățirea sistemului spitalicesc din Republica Moldova. OMS, 2011. 200 p.

3. Ețco C. Management în sistemul de sănătate. Chișinău: Epigraf, 2006. 886 p.

4. Mincă D.G., Griffin A.V., Noțiuni de bază ale managementului organizațional în sistemul de sănătate. București: Editura universitară „Carol Davila”, 2003. 215 p.

5. Țurcanu G., Domete S., Buga M., Richardson E. Republica Moldova, Revizuirea sistemului de sănătate. În: Sisteme de tranziție în sănătate, 2012, Vol. 14, nr.7. 188 p.